1997 елдан
нәшер ителә

Әлмәт хәбәрләре

http://almetyevsk.tatar.ru

2014 ел - Мәдәният елы

Самара өлкәсендә нәшер ителәчәк китапның бер бүлеге Нәдер Уразмәтовка багышланачак

2014 елның Мәдәният елы дип игълан ителүе тарихыбызны барлау,үстерү юнәлешендә яңа мөмкинлекләр бирәчәк. Самара һәм Әлмәт төбәге тарихчылары ике арадагы бәйләнешләрне ныгыту юнәлешендә эш башлады инде.

Самара өлкәсенең Камышлы районы Иске Ярмәк, Гали авыллары, гомумән, туган як тарихына багышланган киң күләмле китапның бер бүлеге XVIII гасырда беренчеләрдән булып нефть тапкан һәм кара алтын эшкәртүгә нигез салган якташыбыз Нәдер Уразмәтовка багышланачак. Бу көннәрдә Әлмәт дәүләт муниципаль хезмәт институты бинасында ике төбәк тарихчыларының чираттагы очрашуы булып узды. Әлеге чаралар Бөтендөнья Татар конгрессының Әлмәт бүлекчәсе тарафыннан оештырылды. Уку йортының ректоры, Татар конгрессының Әлмәт муниципаль районы оешмасы җитәкчесе Ильяс Салахов билгеләп узганча, ике төбәк арасындагы бәйләнешләрне дәвамлы итү өчен конгресс һәм бюро әгъзалары тарафыннан мөмкин булганның барысы да эшләнәчәк.

Самара өлкәсе татарларының милли - мәдәни "Сәлам" газетасы мөхәррире Фәрит Ширияздановю, Камышлы, Келәүле авыллары имам хатыйбы Габдулла Мөхәмммәткәрим, Әлмәттән туган як тарихын өйрәнүче, күп кенә китаплар авторы Роза Сәлмәнова, "Әлмәт энциклопедиясе" фондын оештыручыларының берсе Рафыйк Әмирханов, Нәдер Уразмәтов нәселе вәкиле Ландыш Нәдерова, элеккеге нефтьче, Колшәрип авылы тарихын өйрәнүче Булат Заһиров бергәләп Нәдер Уразмәтов, ул чорларның тарихына бәйле булган яңа мәгълүматлары белән уртаклаштылар, әңгәмә корып, фикер алыштылар.

Төбәк тарихи вакыйгаларга һәм шәхесләргә бай. Шуларның берсе - Яңа Нәдер авылына нигез салучы Нәдер Уразмәтов. Аның исеме XVIII гасырларда ук билгеле була һәм руда сәнәгатьчесе буларак, тарихка кереп калган. Нәдер Уразмәтовка 1730 елларда ук Зәй, Чирмешән, Шушма буйлары файдалануга бирелә. 1746 елда икенче ревизия вакытында беренче тапкыр Сок елгасы буендагы Нәдер авылында гомер сөргән Уразмәтов фамилиясе теркәлә. Өченче ревизия вакытында ул Әлмәт районының Яңа Нәдер авылына килеп төпләнә. Тарихчылар "Нәдер" исеме белән бәйләнешле биш авыл булуын дәлилләләр. Бер Нәдер авылы - Лениногорск районының хәзерге Сугышлы авылы, икенчесе Чирмешән районы Шушма елгасы тирәләрендә була. Казан-Оренбург юлы өстендә дә андый исемле авыл була. Шунысы мөһим, Нәдер исемендәге авыллар табигый запаслар мул булган урыннарга урнашкан.

XX гасыр башында Яңа Нәдер авылында Нәдер Уразмәтов нәселеннән дворян дәрәҗәсендәге 20ләп вәкил яшәгән. Өч вәкиле Яңа Кешер авылында көн күрә. Нәдер Уразмәтов үзе 1758 нче елда хәзерге Нәдер авылында вафат булган дип фаразлана. 2013 елның июнь аенда Яңа Нәдер авылында Нәдер Уразмәтов истәлегенә структур композиция ачылды.

Роза Сәлмәнова сүзләренә караганда, Әлмәт тарихы, Риза Фәхретдиннең 150 еллыгына багышланган китапта Нәдер Уразмәтовның нәсел шәҗәрәсе бирелгән булган. Тарихи тикшеренүләр барышында хәзерге Самара өлкәсенең Иске Ярмәк, Гали авылларының да Бөгелмә өязенә кергәнлекләре ачыклана. Нәдер Уразмәтов нәселе вәкилләре нәкъ менә әлеге авылларга нигез салып, төпләнеп яши башлыйлар. Туганлык җепләре ике төбәк арасындагы бәйләнешләрне тагын да ныгытып, уртак иҗади хезмәтләргә нигез булып тора. Самара өлкәсенең туган як тарихына багышланган китапта Нәдер Уразмәтов турындагы аерым бүлек әлеге хезмәтләрнең нәтиҗәсенә бәйле.

2014 елда әлеге китап нәшер ителер, дигән ышаныч бар.

Фәрдия ХӘСӘНОВА

көн сулышы

Яңа ел бәйрәмнәре алдыннан Әлмәт муниципаль районы башлыгы Мәҗит Салихов Россия Эчке эшләр министрлыгының Әлмәт районы буенча бүлеге начальнигы, полиция полковнигы Дамир Гарипов һәм Федераль куркынычсызлык службасы идарәсенең ТР буенча Әлмәттәге бүлеге начальнигы, полковник Владимир Зимин белән берлектә калабызның социаль учреждениеләрендә булдылар. Комиссия тикшерүе "Юбилейный" спорт сараеннан башланып китте. Биредә район башлыгы "Нефтяник" хоккей клубы генераль директоры урынбасары Альберт Шәфыйковка куркынычсызлык буенча сораулары бирде. Монда бар да тәртиптә икәнлеге ачыкланды.

Алга таба комиссия 44 нче "Росинка" балалар бакчасына юл алды. "Полициягә чакырту өчен ашыгыч ярдәм чакырту кнопкасы, домофон эшли, видеокамералар булса, тагын да ышанычлырак булыр иде", - дигән гозерен белдерде бакча мөдире.

2 нче мәктәптә террорчылыкка каршы көрәш буенча стендлар каралды. Биредә шулай ук видеокамераларның кирәклеге ачыкланды.

Әлмәт автовокзалында полицейский тәүлек буена кизү тора. Монда металлодетектор урнаштыру зарур. Вокзалның периметры буйлап һәм бинаның эчке өлешендә 6 видеокамера урнаштырылган. Тагын 3 видеокамера кую күздә тотыла.

Соңгы тукталыш Әлмәт сәүдә үзәкләренең берсендә ясалды. "Тәүлегенә гипермаркетта өч меңгә якын кеше булып китә. Шуңа күрә дә сәүдә үзәкләрендә куркынычсызлык югары дәрәҗәдә булырга тиеш. Бәйрәмнәрдән соң җитәкчеләрне җыеп, тагын бер тапкыр бу турыда сөйләшү булачак әле", - дип ассызыклады Дамир Гарипов.

* * *

Әлмәт муниципаль районы башлыгы Мәҗит Салихов "Көнбатыш капка" һәм "Яшьлек" микрорайоннарында төзелеп килүче объектларны карап йөрде.

"Яшьлек" микрорайонындагы балалар бакчасы 260 урынга исәпләнгән. Биредә бетон стеналарны монтажлау буенча эшләр дәвам итә.

"Көнбатыш капка"дагы балалар бакчасы 270 урынга исәпләнгән. Объектны төзү федераль программа буенча узган елның февралендә башлап җибәрелгән иде.

Район башлыгы төзелешне вакытында тәмамлауны күздә тотып, эшләрне ике сменада алып баруны оештыру зарурлыгын белдерде.

* * *

Татарстан яшәү шартларының сыйфаты буенча Россия төбәкләре арасында дүртенче урынга чыккан. Беренче өчлектә Мәскәү, Санкт-Петербург шәһәрләре, Мәскәү өлкәсе урнашкан. Рейтинг халык саны, халыкның уртача хезмәт хакы күләме, яшәү шартлары, социаль инфраструктура объектларының булу-булмавы, сәламәтлек саклау һәм белем бирү сыйфаты, икътисади үсеш дәрәҗәсе кебек күрсәткечләр нигезендә төзелгән. Дагыстан, Балкар, Бурятия, Ингушетия, Алтай, Тува республикалары исә "Кара исемлек"тә. Россиянең бу төбәкләрендә икътисад торгынлыксыз. Нәтиҗәдә, биредә яшәү шартлары дәрәҗәсе дә түбән.

* * *

Әлмәтнең яшүсмерләр клублары Яңа ел каникулларыннан соң үз эшен башлап җибәрделәр. 3 нче ТОСМСның "Спартак" яшүсмерләр клубында тәрбияләнүчеләр яңадан "Чародей" студиясенә җыелып иҗатка ирек бирде. Студия инде 11 ел эшли. Әлеге вакыт аралыгында олы тәҗрибә тупланган, зур җиңүләргә ирешелгән. Узган елгы бәйге нәтиҗәләре буенча клуб "Кар бабай -2014" һәм "Чыршы-2014" шәһәр бәйгесе җиңүчеләре булды. Шулай ук "Яңа ел мозаикасы" декоратив сәнгать бәйгесендә дә призлы урыннарга лаек булды.

* * *

Кулланучылар хокукларын күзәтүче Роспотребнадзор оешмасы сәламәтлеккә зыян сала алган ашамлыкларны ясаган, саклаган һәм саткан ширкәтләргә катырак җәзалар бирү тәкъдиме белән чыкты. Идарә административ тәртипне бозу кодексына үзгәрешләр әзерләгән. Рестораннар, барлар һәм кафеларга санитар нормаларны бозу, тикшерүләрдән баш тарту өчен акчалата җәзаны берничә мәртәбә арттыру каралган.

* * *

6 январь төнендә һәм 7 гыйнварьдә барлык христианнар да Раштуа бәйрәмен билгеләп үттеләр. Төп тантаналар калабызның Казан кафедраль соборында булып узды. Дини йолаларны Әлмәтнең һәм Бөгелмәнең епископы Владыка Мефодий башкарды. Әлмәт муниципаль районы башлыгы Мәҗит Салихов христианнарны изге һәм якты бәйрәм белән котлады, милли дуслык һәм тынычлык теләде. Җәмгыятьтә милләтләрнең дус һәм тату яшәүләре өчен барлык шартлар да тудырылуын бәян итте. Православие динендәгеләр өчен Казан кафедраль соборының, Петропавловск храмы каршында оешкан якшәмбе мәктәбенең, Рус Акташындагы, Югары Акташтагы, Тихоновкадагы, Ямаштагы, Яңа Михайловкадагы, Кәләйдәге, Бута, Новотроицкидагы православие приходларының һәм башка дини храмнарның матур гына эшләп килүләре моның ачык мисалы булып тора.

Дингә тартылучыларның саны елдан-ел арта һәм яшь буынны тәрбияләүдә аның әһәмияте ныграк чагылыш таба.

* * *

Татар теле һәм әдәбияты буенча Халыкара олимпиада уздыруның оештыру комитеты бәйгенең Интернет-тест формасындагы беренче (сайлап алу туры) нәтиҗәләрен чыгарды. Интернет-тест формасындагы беренче (сайлап алу туры) 16-20 декабрь көннәрендә узды. Сайлап алу турында Әлмәт районы укучылары һәм студентлары да катнашкан иде. Габдрахман мәктәбеннән Диана Зәкиева, Кичүчаттан Рамил Бикчәнтәев һәм Әлмәттән Ләйсән Йосыпова беренче җиңүчеләр исемлегендә.

**Ф. ХӘСӘНОВА,
Р. ИСМӘГЫЙЛЕВА**